

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind II 1842-49

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 95. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr02-shoot-idm140151022265680/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

indeskuttet i sig selv og overordentlig tavs. Ordet var ham i det daglige liv ikke givet; han trængte ligesom til at få sit tungebånd løst; lige overfor mig lykkedes dette til dels. Jeg har ofte tænkt, at han ligesom ikke turde give sine tanker luft i ord, thi i den stille, indesluttede sjæl ulmede stærke lidenskaber, så stærke, at jeg tror, at hans ualmindelige ordknaphed udsprang af frygt for, at disse lidenskaber skulle komme til udbrud, og at det da ikke ville stå i hans magt at blive herre over dem. [(Mere end én gang har jeg haft bevis for, at denne min tro ikke var ugrundet).] Jeg har i de mange år, jeg har færdedes ved teatret, aldrig kendt nogen, der i den grad som Wiehe i de første syv år vandt alles agtelse og kærlighed, så vel på teatret som ude i livet. Han var ligesom alles kæledægge, inden han blev påvirket af en personlighed, hans egen så modsat som tænkes kunne, en påvirkning, der ligesom rykkede denne stille, drømmende natur ud af den jordbund, hvori den alene kunne trives.

Jeg havde engang under en samtale med Hertz om den berømte franske skuespillerinde Mlle. Mars's udførelse af hovedrollen i det lille franske skuespil »Valérie«, hvori hun var berømt for at spille den blinde pige med åbne øjne,* uden at illusionen derved gik tabt, ytret til ham: »Hvad De end gør, skriv aldrig en blind pigerolle for mig; thi at spille hende med lukkede øjne finder jeg fattigt og kedsommeligt, og at spille hende med åbne øjne ville være mig umuligt; thi jeg ville ikke kunne tale med Liv og lidenskab, uden at dette ville afspejle sig i øjets glans og bevægelse, og hvorledes da opnå illusionen af blindhed?« For et års tid siden var Hertz en dag kommet til mig og havde sagt: »Ja, Gud hjælpe mig, nu har jeg skrevet for Dem, hvad De har forbudt mig.« Jeg havde glemt vor samtale og måtte spørge, hvad han sigtede til. Han fortalte mig nu, at han havde skrevet »Kong René's datter«, hvori der netop stilledes mig en sådan opgave, som jeg havde erklæret det for en umulighed for mig at løse. Jeg blev ganske forfærdet over denne meddelelse og påstod fremdeles, at det aldrig ville lykkes mig i den grad at blive herre over øjets udtryk, eller rettere over dets stillestående. Der var på dette tidspunkt en så slet tone i bladlitteraturen, en sådan forfølgelse mod alle originale dig-

* Fru Nielsen spillede denne rolle på vor scene, men med lukkede øjne.

terfrembringelser, at næsten ingen turde give sit navn tilkænde, især når det var et berømt navn, af frygt for at det skulle virke skadeligt på dommen ved første forestilling. Så godt som alle, hvis navn havde nogen vægt, tyede til anonymiteten. Hertz, Andersen, Hauch, alle måtte de gå med maske af frygt for, at de kendte træk skulle tirre de selvbestaltede dommere, og stykket forud være hjemfaldet til fordømmelse. Selv lige overfor skuespillerne var det nyttigst at holde kilden til værket skjult, da disse ellers ofte hjalp til at udsprede en ugunstig dom, forinden stykket kom til udførelse, ofte ved bagvaskelse bidrog til, at dommen var færdig, inden værket var set. Var man derimod uvis om, hvem stykket var af, vakte det så vel hos skuespillerne som hos publikum langt større interesse og var langt sikrere på en retfærdig dom hos begge. Det karakteristiske var, at ubetydelige, til dels ubekendte forfattere langt dristigere turde risikere at lade anonymiteten falde end de, hvis navne alt havde vægt i den dramatiske litteratur. I Frankrig tyer ikke sjældent en ung, ubekendt forfatter til en berømt forfatter med anmodning om at låne dennes navn til sit barn for at sikre det en god modtagelse; her måtte Hertz og Heiberg være gået til en ubekendt hr. Petersen eller Christensen med anmodning om deres navnes beskyttelse, ifald de ville have sikret sig imod en forud indtaget dom. Med en utrolig mildhed bedømmer man ofte det middelmådige, medens man ruster sig som til en kamp, hvor man tror at stå lige overfor det udmærkede. »Natten dræber kun de vingede sommerfugle,« siger Baggesen, og kritikken i vore blade er og har altid været natsiden i vort åndelige liv.

Hertz valgte altså at indgive sin »Kong René's datter« til teaterdirektionen under det strengeste incognito. Ingen kendte stykkets forfatter, uden Heiberg og jeg. Det var trukket noget ud med dets indlevering og antagelse; endelig blev det antaget, rollerne omdelte og en læseprøve ansat. Stykket var af forfatteren således besat: Kong René, hr. Nielsen; Jolanthe, jeg; Tristan, hr. M. Wiehe; Martha, fru Nielsen; Bertrand, hr. Rosenkilde; Jauffred, hr. Waltz; Ebn Jahia, hr. Kragh. Nielsen var afgjort modstander af Hertz's og Heibergs, som i grunden af alle dramatiske digteres muse. Så utroligt det end lyder, så er det dog vist, at han bar et formeligt nag til så godt som alle digtere, Oehlenschläger ikke undtaget; jeg har aldrig hørt ham rose andre digtere end tragedie-